

ФОРМУЛАР

за достављање предлога и сугестије за измену и/или допуну

ПРЕДЛОГА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА ПЕРИОД 2021-2023. ГОДИНЕ

Молимо да коментаре унесете за члан на који имате примедбу, са навођењем конкретних предлога за измену и/или допуну. Имајући у виду да предлог измена у наративу документа подразумева и измене у Акционом плану, молимо Вас да сваки предлог пропратите и предлогом активности и показатеља исхода и резултата, као и предлогом потенцијалног извора финансирања!

Попуњен формулар потребно је послати на e-mail адресу: strategija2030@mpn.gov.rs

У email subject поруче потребно је да наведете „Предлог стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године“

Датум: 10.март 2021. год.

Место: Београд

ПРЕДЛАГАЧ:

Име и презиме	Акад. проф. др Младен Вилотијевић
Установа/институција	Српска академија образовања
Email адреса	vilotije35@gmail.com

СРПСКА АКАДЕМИЈА ОБРАЗОВАЊА

БЕОГРАД, Краљице Наталије 43

**МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ
РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

БЕОГРАД

Предмет: Примедбе и предлози за допуну
Стратегије развоја образовања и васпитања
у Републици Србији до 2030 године

Српска академија образовања анализира је документ **СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2030 ГОДИНЕ** и,
након спроведене расправе, доставља вам следеће оцене и предлоге..

НАЧЕЛНЕ ПРИМЕДБЕ И ПРЕДЛОЗИ.

1. Општа оцена Стратегије

Сматрамо да је добро што стратегија:

- сагледава развој области образовања и васпитања у релативно дужем (десетогодишњем) периоду;
- ослања се на претходну Стратегију и настоји да превазиђе неке њене слабости;
- целовито посматра развој образовања и ослања се на планска и законска документа којима се регулишу области друштвеног, материјалног, привредног, културног, научно-технолошког, дигиталног, културног и сл. развоја у Србији;
- истиче као значајне и оне области које су досад биле релативно занемарене, на пример, предшколско васпитање, доживотно образовање, неке проблеме на средњем школском нивоу;
- наглашава обавезност средњошколског образовања;
- посебно истиче (мада би требало и више, много јасније и одлучније) значај и улогу наставника као носилаца образовно-васпитне активности и њихово иницијално образовање и усавршавање;
- инсистира на значају и потреби унапређивања „наставе и учења“.

2. Слабости понуђене Стратегије развоја образовања

Понуђена Стратегија је документ нормативно-правног карактера и по томе је доста слична ранијим реформама образовања које је покретала држава ради унапређивања образовно-васпитног система. То је кровни документ са амбицијом да буде свеобухватан, али кров не помаже много, ако зграда није на добром темељу;

- Раније реформе су у педагошким круговима критиковане као реформе „одозго“ које су давале правну основу за регулисање система, а запостављале школу као основни елемент система и процесе у њој. Нису се бавиле школом и образовно-васпитном праксом. Чини се да и ова стратегија понавља грешке ранијих реформи које су углавном биле неуспешне;
- У њој је изостала анализа постојећег стања, а од ње треба да се полази, није ни назначено шта је у нашим школама добро, а шта није, а овога другога је било много;
- Питање које треба поставити је: зашто у понуђеној стратегији нема аналитичког приказа како је остваривана и колико је остварена претходна стратегија него се само каже да су „створени предуслови за унапређивање квалитета образовно-васпитног процеса, да се промовише образовање усмерено на ученика и развој компетенција ученика, примена савремених/модерних метода и техника“? Нема одговора на питање колико је успела промоција и колико се променило стање у ученичком одељењу, односно колико су ученици активнији;
- У каквом је стању образовно-васпитни процес код нас? И даље је доминантна педагогија поучавања. Убедљиво преовлађује предавачка метода у којој наставник предаје, а ученик слуша, записује и, повремено, на захтев наставника, репродукује. Наставник је активан и највећи део наставног времена потроши он, а ученик је пасиван;
- Наставни час се углавном схвата као преношење информација на којима инсистира наставни програм, а и уџбеник. Нема питања која провоцирају учениково размишљање. Рад у нашим школама је претежно утемељен на традиционално-репродуктивној парадигми која је недовољно делотворна и једнако захтеван према свим ученицима иако су они, и кад су истог календарског узраста, неједнаки по личносним карактеристикама и способностима. Она гуши креативност и ускраћује самостално стицање знања из моћних информатичких извора. Нигде се у Стратегији не говори о примени нове информатичко развијајуће наставе која треба да надгради постојећу традиционално репродуктивну наставу;
- Настава је меморијско-репродуктивног карактера што не мотивише ученика на самостално размишљање пошто се вреднује једино усвојеност садржаја (памћење и репродукција);
- Школа и настава у њој мора бити знатно промењена у новом информатичком окружењу. То се у Стратегији недовољно истиче. Уколико данас поучаваш ономе чему си и како си поучавао пре пет година или је то поље мртво или си ти мртав истиче Н. Чомски;
- Нужна је промена: уместо усвајања информација – когнитивни развој ученика; уместо предавања – примена активних метода учења; уместо спољне – унутрашња мотивација; уместо вредновања памћења – вредновање размишљања. Циљ мора бити аутономија ученика.
- Одлучивање у образовању у протеклом периоду је било централистичко: Министар је смењивао и оне директоре које су ценили и прихватили и школски колектив, и ученици и ђачки родитељи, постављао је директоре, а и наставнике по „партијској линији“. Одлуке су често доношене без претходног дијалога и без неопходне стручне расправе,

- Потпуно је нејасна констатација из Стратегије да се „вредновање и даље врши кроз самовредновање наставника што би значило да наставници вреднују сами себе, а стварно наставници оцењују ученике по два пута у полугодишту класичним „пропитивањем, а не вредновањем укупне активности. Није речено у чему се састоји спољашње вредновање школа, а чињеница је да имамо хиперпродукцију вуковаца која се не темељи на квалитету знања. У међународним ПИСА истраживањима наше образовање се доста ниско котира;
- **У Стратегији се констатује да је „у средњим стручним школама све више програма наставе и учења који су засновани на стандардима квалификација“ што није поткрепљено никаквим подацима. У образовању треба остваривати два интереса: један је интерес друштва да образовање служи тржишној утакмици, а други је интерес ученика да развија своје природне потенцијале. Ти интереси се често не подударају па је у њима неопходно наћи неку равнотежу;**
- Законом о дуалном образовању који се односи на средње стручне школе дата су превелика права компанијама да диктирају какав ће бити садржај програма у школама које су укључене у дуални процес. Прихваћени програми неких стручних школа то недвосмислено потврђују;
- Ученик се спрема да служи машини, а запоставља се шира општа и стручна основа. Кад се промени технологија, а честа промена је карактеристика времена садашњег, тај ученик се „не уклапа“ у нове захтеве. Треба водити рачуна о томе да знања која стиче ученик буду трансферног карактера. У садашњој ситуацији њему је затворен пут за напредовање у пирамиди образовног система;
- Било би занимљиво да нам се дају подаци колико је ученика са завршеним средњим стручним школама уписано на факултете. Постоји оправдана бојазан да овакво схватање ученичких квалификација и компетенција озбиљно угрожава јавно прокламовани циљ да је образовање једнако доступно свима;
- Неповољно је то што се компетенцијски приступ посматра мање педагошки, а више као врста притиска привредних структура које постављају услове. Педагогија, како истиче Клаус Моленхауер, један од утемељивача критичко-еманципаторске концепције образовања, треба да се ослободи догматског баласта и да тежи ка аутономији, да самоодређење буде циљ образовно-васпитног рада, да сврха педагогије буде пунолетство субјекта, што је други термин за аутономију;
- У Стратегији се инсистира на значају и потреби унапређивања „наставе и учења“, али се при тиме намерно или случајно запоставља и васпитање, на чије развијању (за разлику од претходне С) се исправно инсистира. Није јасно како ће се то остваривати, вредновати и исказивати;
- Добро је што су наведени циљеви С, али није добро што нигде у овој С нису наведени циљеви и задаци образовања и васпитања – ни општи, ни појединим ступњевима образовања и васпитања;
- Добро је што се у С посвећује дужна пажња наставницима, али није јасно како ће се они за те своје обавезе припремити, поготово на нивоу иницијалног образовања и припремања, јер ту постоје питања која деценијама нису решена (на тзв. „наставничким факултетима“) које ни претходна С није јасно ни назначила ни решила. Усавршавање наставника је важно. Томе се посвећује дужна пажња у овој С, али оно не назначавати јасно планира решавање таквих питања. То није ни могуће без дубоких захвата у институције иницијалног образовања свих кадрова у овој области (васпитача у предшколским установама, у домовима ученика и наставника на свим школским нивоима). Досада је створена солидна основа да се реши питање само образовања (универзитетски) ниво) учитеља, али и ту би требало предузети многе реформске и иновативне кораке посебно у области курикуларних промена;
- У визији образовања се говори о жељеним променама, али се оне не посматрају у контексту тенденција образовања у савременом свету;
- Има се утисак да је Стратегија више оптимистички, а мање реалистичан документ.

1. ПРЕДЛОЗИ И ПРИМЕДБЕ У ПОЈЕДИНОСТИМА:

Назив поглавља	3. <i>Анализа неких делова стратегије</i>
Предлог за измену и/или допуну	<p>Због кратког рока јавне дискусије о овом документу нисмо у могућности да целовито анализирамо овај Документ већ ћемо указати само на неке слабости. Задржаћемо се само на две целине.</p> <p>1.Опис постојећег стања и препознати правци даљег развоја и на 2. Визија развоја образовања у Србији, четврта целина</p> <p>3.1. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ПРЕПОЗНАТИ ПРАВЦИ ДАЉЕГ РАЗВОЈА- трећи део</p> <ul style="list-style-type: none"> • Требало је да постоји посебно поглавље ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА (СА АНАЛИЗОМ И ПОКАЗАТЕЉИМА) и посебно поглавље ПРАВЦИ ДАЉЕГ РАЗВОЈА Није добро да се под једним насловом дају подаци о садашњем стању и утврђују правци даљег развоја. Правце развоја треба навести (утврдити) у посебном поглављу. Помешаност „Описа постојећег стања“ са „Препознатим правцима развоја“ замућује слику садашњег стања које се недовољно уочава. Нема јасних показатеља садашњег стања нити издиференцираних показатеља о правцима даљег развоја. Ове логичке целине треба раздвојити. Ова целина је више збир „очекивања“ него илустрација постојећег стања.
Образложење	<ul style="list-style-type: none"> • Кад је реч о опису садашњег стања многе тврдње позитивног стања нису аргументима поткрепљене. Тако на пример се наглашава да „ тренутно стање говори о томе да треба инсистирати на мерама које се односе на унапређивање иницијалног образовања наставника, изградње прилагођеног професионалног усавршавања наставника и вредновања рада наставника.....“(Стр. 22). Нема описа тренутног стања да би се на тим показатељима дефинисала поменута пројекција. Требало је у опису стања навести анализу неколико силабуса „наставничких“ факултета, из којих би се сигурано сазнало да је педагошко, психолошко и дидактичко методичко образовање будућих наставника веома оскудно, То је познато, али у оваквом озбиљном документу то мора бити довољно поткрепљено. На тим анализама и подацима треба темељити тврдњу да треба унапредити иницијално образовање наставника.

	<p>Има више оваквих недостатака и непоткрепљених тврдњи на којим се темеље правци даљег развоја. Зато предлажемо да се у посебном делу ове Стратегије презентује анализа стања са показатељима, а у посебном делу утврдити правце промена, односно развоја.</p> <p>г).Овај део документа болује да уопштености, декларативности и никог не обавезује. Недовољно су поткрепљени поједини делови ове Стратегије неким илустративним примерима и подацима како би се, бар делимично, сагледало шта треба очекивати под неким наведеним захтевима-правцима промена.</p>
--	---

Назив поглавља	3.2. ВИЗИЈА РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА У СРБИЈИ- четврти део
Предлог за измену и/или допуну	<p>Визија развоја образовања је конципирана у оквиру жељеног стања по ступњевима као и општих и посебних циљева.</p> <ul style="list-style-type: none"> • У Стратегији је прихваћен је термин „општи циљ“ и „посебни циљ“, У педагошкој терминологији постоји ЦИЉ и ЗАДАЦИ. Посебни циљеви јесу задаци. Циљ се операционализује на задатке. Зато је сувишно наводити општи циљ (него само ЦИЉ) као и посебни циљ (то је задатак). • У овом делу се уочавају велике осцилације од претеране уопштености до пада на практистичке описе. Кад се говори о функционалној писмености, онда се описује њено мерење ПИСА и ТИМЕС тестовима. Тестови су инструменти. Функционална знања треба мерити не само овим него и другим, у нашој земљи, сачињеним инструментима. Не могу инструменти који су промењива категорија бити елемент Стратегије. Шта ако се наведени тестови (ПИСА и др) замене неким другим инструментима? Поједини тестови не могу бити константе које треба у Стратегији наводити. Довољно је навести да ће вредновање бити у функцији развијања функционалне писмености. Најбоље је навести да ће бити разрађен систем комплексног вредновања којим ће се вредновати и друге вредности а не само знања (потребе, навике, мотивација, ставови, услови, функционална знања, ниво васпитаности и сл.) • Иста примедба се односи и на посебни циљ 1.1.-повећање процента школа који на спољашњем вредновању добијају оцену 4 (и друге). Не може се садашњи инструментариј спољашњег вредновања узимати за константу као општеважећу. Инструментариј о којем је реч можда ће бити замењен портфолијима уграђеним у систем комплексније евалуације школа и постигнућа ученик .(укључујући и спољну евалуацију) • Визија развоја образовања ове Стратегије утврђена је у оквир поменутих и општих и посебних циљева. Унапређивање наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању, посебног циља развоја дигиталног образовања на предуниверзитетском нивоу, посебног циља доступности образовања, посебног циља

	иницијалног образовања наставника. Квалитет сталног стручног усавршавања и других општих и посебних циљева и др).
Образложење	<p>Посматрано у целини Стратегија предвиђа доста добрих па и иновативних решења (јачање васпитне функције школе, дијагностичко оцењивање, разрада система самовредновања, оцењивања у функцији учења, стицање дигиталних компетенција наставника и ученика, израда оквира за процесну квалитета основних и средњих школа, обезбеђење доступности образовања и сл.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Међутим, Стратегија је превише окренута традиционалној школи и репродуктивној настави које раде по технологији које су ангажоване и истрошене горњом страном својих могућности. Нигде се на говори о примени нове наставне парадигме - информатичко развијајуће наставе. Једино додирно поље, назначено у Стратегији, са овом наставном технологијом, је стицање дигиталних компетенција наставника и ученика што је, наравно, недовољно. Систем вредновања окренут је традиционалној школи и традиционалној репродуктивној настави која је неделотворна, застарела и није довољно у функцији развијања креативних личносних потенцијала ученика.

Назив поглавља	4. ПРЕДЛОЗИ ЗА ДОПУНУ СТРАТЕГИЈЕ
Предлог за измену и/или допуну	<p>Сем кључних проблема обухваћених поменутом Стратегијом, сматрамо да би било неопходно да се следећа питања из области образовања нађу у поменутом документу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визија школе - какву школу треба стварати (моделовати) у информатичком друштву знања. То је једно од кључних питања. Треба сагледати шта је школа данас и који су њени правци развојних промена. Навешћемо само нека обележја развојних промена: <ul style="list-style-type: none"> • Моделовати школе са мањим бројем ученика. Школа мора бити довољно мала да би била педагошки ефикасна. Погрешна је била досадашња политика стварања великих, гигантских школа. Педагошка организација је делотворнија у мањим заједницама ученика и наставника. • Школа треба да има до 24 ученичка у одељења, највише и највише до 600 ученика. У школи се сви (и наставници и ученици) међусобно поименично познају и сарађују што утиче на нову сарадничку климу и богатију интеракцију. • Наставник се првенствено бави учеником а не само предметом. • Школа треба да ради у једној продуженој смени од раних часова до касно по подне (17 часова) која од раног јутра прихвата ученике, организујући јутарње ваннаставне активности и исхрану. У школи ученици завршавају све

	<p>дневне наставне и ваннаставне активности. Нема домаћих задатака. После Другог светског рата, када је требало обухватити велику популацију обавезним образовањем, уведене су смене попут индустријске организације (модел индустријске школе). Радило се у две, три па и четири смене. Нормално је да школа ради у једној продуженој смени и да у својој структури рада заступи и све друге активности а не само наставу. Школа је сменским радом претворена у училиште и то по доминантној заступљености репродуктивних, неделотворних метода и репродуктивног учења. Таква школа је превазиђена. Нажалост, у Стратегији се још увек негује оваква традиционална неделотворна школа и традиционална репродуктивна застарела настава као и традиционално оцењивање које је најболесније ткиво у савременом образовању. У ефикаснијој школи један наставник треба да организује наставу из више предмета. У одељењу ради мањи број наставника (персонална концентрација) чиме се појачава васпитна улога наставника који се свестраније бави и дететом, а не само наставним предметом.</p> <p>2. Организација наставног рада на темељима нове наставе парадигме ИНФОРМАТИЧКО РАЗВИЈАЈУЋЕ НАСТАВЕ – чију примену треба планирати Стратегијом</p>
<p>Образложење</p>	<p>Кључне промене у реформама образовања у свету се темеље на примени НОВИХ НАСТАВНИХ МЕТОДА И МОДЕЛА информатичко-развијајуће наставе. У центру ове наставе је самостални и истраживачки рад ученика. Стратегијом треба предвидети доминантнију примену ове наставне концепције и боље иницијално педагошко и дидактичко методичко образовање и стручно усавршавање наставника које имплицира и оспособљавање наставника за реализацију ове наставне концепције.</p> <p>Ова наставна парадигма се темељи на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • интерактивним облицима и моделима рада у чијем центру је самостални истраживачки рад ученика; • хеуристичком моделу развијајуће наставе - кључни ослонац, темељна основа рада у школи); • конструктивистичком приступу, чини кључни ослонац (темељ- ИРН); • критичко-еманципаторском приступу као важном ослонцу ове наставне концепције; • системности и континуираној повратној информацији као кључном ослонцу (темељ-ИРН); • информатичкој технологији и информатичком окружењу као кључном ослонцу (темељу-ИРН) – нова просторна организација и информатичка опремљеност (интер-активне мултимедијалне, паметне учионице, двоканалног и вишеканалног типа); • комплексном и континуираном систему вредновања и самовредновања (вредновање наставе и других видова педагошког рада, вредновање знања и других квалитета (процес долажења до резултата, залагање).

	<ul style="list-style-type: none"> • Репродуктивна предавачка наставна парадигма још увек је доминантна. Наставници се припремају за примену ове неделотворне наставне концепције. У условима када су ученику на дохват руке доступни многи мега извори знања, предавачка репродуктивна настава представља прави анахронизам којим се ученицима одузима време самосталног продуктивнијег модела откривања знања. Предавачка настава се најчешће своди на препричавање уџбеника и других извора знања. Треба ли ученицима који су писмени, препричавати уџбеник? На овај начин се омета самостално учениково учење. Омета се самоорганизујуће, саморегулативно учење. Нажалост, Стратегија нигде се експлицитно не опредељује за ову наставну концепцију и њену примену у школи. Заједничко свим моделима развијајуће наставе (пројектна, модуларна, хеуристичка, интерактивна и др) је да је ученик у центру наставног процеса и да се њиховом применом ученици поступно осамостаљују у учењу (науче како учити, како мислити и сл.) достижући потпуну осамостаљеност и оспособљеност самосталног учења до 12 или 13 година. Програм учења – учења, како учити и учити како мислити треба да буде саставни део сваког предмета. Наставници у оквиру иницијалног образовања и стручног усавршавања морају бити оспособљени да га реализују. Два главна предмета у ефикасној школи будућности је учити како учити и учити како мислити
--	---

<p><i>Назив поглавља</i></p>	<p>5. ТРАДИЦИОНАЛНО ОЦЕЊИВАЊЕ ЈЕ НАЈЗАОСТАЛИЈЕ ТКИВО У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ – ЗАСТАРЕЛОЈ ТРАДИЦИОНАЛНОЈ НАСАТАВИ ОДГОВАРА ТРАДИЦИОНАЛНО ВРЕДНОВАЊЕ.</p>
<p><i>Предлог за измену и/или допуну</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Стратегијом треба предвидети радикалније промене у сфери педагошке евалуације које се темеље и на еманципаторској улози ученика у систему вредновања (самовредновања), Нужно је разрадити комплексни систем којим се вреднују не само знања већ и друге вредности: (потребе, интересовања, навике и др). Треба вредновати процесе долажења до знања (како је и колико је ученик самостално стицао знања путем решавања хеуристичких задатака, реализовао пројекте и сл.)
<p><i>Образложење</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вредновање процеса стицања знања често је важнији од неке веће количине знања. (Понекад и мања количина знања може више вредети од већег обима знања, ако је ова мања количина стечена на процесуално исправнији и активнији начин учења.) Учи се и како треба учити. Треба вредновати ниво васпитаности. Вредновање је у функцији унапређивања. Оно што се не вреднује и нема вредности. Треба вредновати и све учеснике у васпитно-

	<p>образовном процесу (ученике, али и наставнике и све друге) Стратегија на нов и научно утемељенији начин треба да предвиди увођење нове концепције комплексног вредновања које се заснива на перманентној повратној информацији .</p>
--	---

<i>Назив поглавља</i>	6. НОВА ПРОСТОРНА ОРГАНИЗАЦИЈА
<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	<ul style="list-style-type: none"> Традиционалној настави одговара традиционална организација простора – учионице са седиштима окренутим «потилак у потилак». Нова концепције информатичко развијајуће наставе тражи нову просторну организацију и нову архитектуру школе и простора у њој.
<i>Образложење</i>	<ul style="list-style-type: none"> Школа треба да располаже средствима модерне информатичке технологије и модерним мултимедијалним системом (паметне учионице, двоканалне и вишеканалне учионице) који обезбеђује сталну повратну информацију, обогаћује наставни процес, омогућује ученицима да сами себе контролишу а сваком појединцу да напредује својим темпом. Организација наставног простора треба да се усклађује са постављеним циљевима и природом наставне грађе што значи да учионички простор и други простори за рад и учење треба да буду мобилни и да се прилагођавају различитим облицима рада (мање или веће групе).

<i>Назив поглавља</i>	7. ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА
<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	<ul style="list-style-type: none"> Наставнике за предшколске установе, основну и средњу школу треба образовати искључиво на педагошким факултетима. На овим факултетима наставници треба да стекну темељна педагошка, психолошка и дидактичко методичка знања за васпитни и образовни рад са децом. Сви наставници морају бити оспособљени за дијагностиковање, примену метода и техника васпитања, саветодавног рада, решавања узрасних и ситуационих криза и конфликта. На овим факултетима треба да овладају способностима саветодавног, дијагностичког рада са децом и да се оспособе да се темељније баве васпитањем, а не само образовањем.
<i>Образложење</i>	<ul style="list-style-type: none"> Садашње иницијално образовање наставника је веома дефицитарно. Наставници се припремају за садржаје, а не за педагошки рад са децом. Филолошки, математички и други факултети треба да образују стручњаке из области своје матичности. Није исто бити стручњак за математику и професор математике у основној и средњој школи. Стратегија треба

	да предвиди ове веома важне промене које битно утичу на квалитет педагошког рада школе
--	--

<i>Назив поглавља</i>	8. УСВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА
<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	<ul style="list-style-type: none"> У усавршавању наставника треба применити систем по коме онај ко образује наставнике треба да се бави и њиховим стручним усавршавањем. Педагошки факултети треба да се баве педагошким, психолошким и дидактичко-методичким усавршавањем васпитача у предшколским установама, основним и средњим школама .
<i>Образложење</i>	<ul style="list-style-type: none"> Јер на Педагошкм факултетима постоје компетентни наставници настанвици за припрему настанвичког кадра.

<i>Назив поглавља</i>	9. КУРИКУЛАРНЕ ПРОМЕНЕ
<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	<ul style="list-style-type: none"> Садржај курикулума треба усредсредити на мањи фонд репрезентативних знања која се стичу самостално - уче се чинећи. Л. Н. Толстој је писао. “Није мудрост у томе да знате што више, већ да знате која су знања најпотребнија, која су мање потребна а која још мање потребна. “Курикулуми се морају ослободити од енциклопедизма, запамћивања мноштва чињеница које се стичу изоловано и у готовом виду.. Ученици треба да се оспособе да знају где могу пронаћи и како могу пронаћи она знања која су им потребна. На питање постављено колика је брзина светлости Ајнштајн је одговорио: “Ја никада не памтим оно што могу да прочитам у сваком приручнику. “
<i>Образложење</i>	<ul style="list-style-type: none"> Реформе у образовању су се често сводиле на промене у наставном плану и програму и то на погрешан начин. Уместо да се курикулум своди на репрезентативна знања и оспособљавање ученика како долазити до нових знања и како их користити и примењивати, примењувам је екстензиван приступ, ученици су оптерећивани мноштвом чињеница које треба да репродукују. Ученик самостално да сазна оно што не зна, а потребно му је. Стратегија треба да предвиди кључне курикуларне промене у образовном систему. Ово тим пре што знања брзо настају, а још брже застаревају. Оно што је јуче било ново, актуелно, данас је застарело, бајато. Да би ученици научили како да уче и како да мисле, образовање мора прерасти у самообразовање, а васпитање у самоваспитање. Сваки појединац треба да буде сам свој мајстор, али у спором ритму којим се креће традиционална школа до тога циља се тешко долази. А промене су нужне пре свега у начину мишљења и у приступу. Школа ученицима мора да даје потребан алат да буду своји мајстори учења

Назив поглавља	10. УСАВРШАВАЊЕ ДИРЕКТОРА ШКОЛА
<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Директори су, пре свега, педагошки руководиоци и предводници иновативних промена у ефикасној школи. Многим емпиријским истраживањима је потврђена теза „какав директор таква школа“. • За директоре треба бирати оне појединце који предњаче у примени и ширењу наставних иновација. Они морају бити укључени у систем сталног стручног усавршавања у току године како би успешно обављали своје различите функције: организаторска, руководна, евалуаторска, иноваторска, педагошко-инструктивна, истраживачка.
<i>Образложење</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Програм усавршавања директора сачињен из више модула припремају педагошки факултети укључујући и модуле из области школског менаџмента • Очекујемо да ће радна група која се бави израдом Стратегије развоја образовања у Србији узети у обзир ове наше предлоге

Председик Српске академије образовања
Академик проф. др Никола Поткоњак